

Artikel på TV2.dk - Omtale

Her er malkekøerne, som måske skal vise vejen for fremtidens landbrug

Torben Hansen er stolt over, hvor langt han er kommet med at reducere CO₂-udledningen fra sit landbrug med malkekøer. Foto: Mathilde Graversen af **Mathilde Graversen**

Landbruget kan godt opfylde klimamål uden at skære ned på antal dyr, vurderer landbrugets forskningselskab. Grøn tænketank er uenig.

Der er kø ved malkerobotten. Den næste jerseyko står klar på gummimåtten og venter med våd snude, store øjne og gule øremærker piercet i de fremadvendte, strittende ører.

Koen kender den godbid, som venter inde i malkebåsen i form af fedtrig kraftfoder.

Torben Hansens 200 malkekøer bliver malket døgnet rundt. De vælger selv hvornår. Inde ved malkerobotten falder kraftfoder ned i et lille trug – mængden afhænger af, hvor meget mælk koen giver, så den får fyldt depoterne op igen.

En robotarm vasker koens yver og sætter sugekopper på de fire kirtler, som malkes individuelt ud fra mængden af mælk i hver pat, så der ikke suges for lidt eller for meget. Så sprøjter robotten en salve på yveret, og så går slusen forrest i båsen op. Foto: Mathilde Graversen

Hver ko leverer i gennemsnit 26 liter mælk om dagen. Det er noget af Arlas mindst CO₂-udledende mælk.

- Jeg har ramt alle parametre rigtigt, og så yder koen mere, siger Torben Hansen stolt.

Arla har [et mål](#) om at reducere CO₂-udledningen fra mælkebønderne med 30 procent i 2030 i forhold til 2015. Det mål er sat ud fra en overordnet målsætning om at leve op til Parisaftalen.

Malkekøer, kvier og de drægtige goldkøer samles i den ene side af stalden, når morgenmæden serveres. Foto: Mathilde Graversen

Det betyder, at der maksimalt må udledes 0,88 kilo CO₂ per liter mælk.

Torben Hansen opfylder allerede målet i dag. Hans landbrug udledte sidste år 0,86 kilo CO₂ per liter mælk, og han er i gang med forsøg, der skal sænke CO₂-udledningen yderligere.

Jo mere klimavenlig mælken er, jo højere en pris får han for den hos Arla.

Store planer

Torben Hansen og hans kone, Pia, var henholdsvis 24 og 21 år gamle, da de som nygifte købte gården Lykkesholm på Vestfyn. Han havde fra starten store planer om udvidelse og nye tiltag.

Men banken skulle overbevises. Siden da har parret skridt for skridt sparet op, investeret, tjent penge og sparet op til nye investeringer. Det er derfor, at de i dag kalder det for et livsværk.

Nu er spørgsmålet imidlertid, om en ny CO₂-afgift på landbruget vil blive indført med en model, der tæller alle de ting med, som Torben Hansen gør for at sænke Lykkesholms CO₂-udledning. Ellers frygter de for fremtiden.

- Politikerne siger jo, at landbruget skal udvikles og ikke afvikles, bemærker Torben Hansen.

en lade bagved kostalden ligger foderet, hvoraf en stor del er produceret på egne marker. Foto: Mathilde Graversen

Et ekspertudvalg har anbefalet [tre modeller](#) for en ny CO₂-afgift. Udvalget lægger op til en simpel model, der hovedsageligt skal tælle de ting med, som landbruget allerede indrapperer til staten i dag.

For modellen skal gerne kunne implementeres snart.

Ekspertudvalg: Sådan kan landmandens CO₂-udledning beregnes

Ekspertudvalget har i deres rapport lagt op til, at CO₂-udledningen hos den enkelte landmand skal beregnes ud fra fire faktorer:

1. Dyrenes udledning af CO₂ beregnet ud fra eksempelvis dyrenes antal, race, vægt, staldtype og godkendte fodertilsætningsstoffer.
2. Brugen af gødning på marker.
3. Brugen af landbrugskalk på marker.
4. Landmandens areal af kulstofholdig jord brugt til landbrug såsom lavbundsjord.

Ekspertudvalgets tre modeller skal nu drøftes i en såkaldt grøn trepart, hvor regeringen og en række interesseorganisationer skal udarbejde en konkret model for skattereformen.

Ekspertudvalget vurderer, at alle tre modeller vil medføre [et fald i produktionen](#) og dermed færre dyr i dansk landbrug.

Her ses Torben Hansens ældste malkeko, der har givet mælk i 11 år. Hun rejser langsomt sin tunge krop, efter at hun har ligget ned, men hun giver stadig 34 liter mælk i døgnet. I gennemsnit producerer Torben Hansens malkekøer mælk i 5,3 år. Foto: Mathilde Graversen

Men ifølge landbrugets forsknings- og innovationsselskab Seges Innovation er det ikke nødvendigt at producere mindre for at nå 2030-klimamålet.

- Vi har peget på [29 virkemidler](#). Hvis de implementeres i landbruget, kan vi godt komme i mål med CO₂-reduktionen og samtidig producere samme mængde kød, ost, mælk og korn i Danmark, siger Seges' direktør for innovation, Lisbeth Henricksen.

Den grønne tænketank Concito er enig i, at det er vigtigt, at landmænd kan få en rabat i CO₂-afgiften for de tiltag, som har en veldokumenteret effekt. Men chef-økonom Torsten Hasforth tror dog, at en vis produktionsnedgang er uundgåelig for at nå klimamålet.

En vognfuld morgenmad

På Lykkesholm viser Torben Hansen, hvordan han helt konkret er lykkedes med at nedbringe sin CO₂-udledning – og øge indtjeningen på samme tid. Det er indtil videre sket uden at skære ned på antallet af køer.

Fra 2020 til 2023 har han ifølge Arlas eget årlige klimatjek sænket udledningen af drivhusgasser med 12 procent i sin mælkeproduktion. Hele gården udledte i 2022 i alt 3005 tons CO₂.

Torben Hansen bruger en gummiged til at læsse foder over i en stor fodervogn, som trækkes af hans grønne John Deere-tractor. Foto: Mathilde Graversen

Kampen for at mindske udledningen starter næsten fra det øjeblik, vækkeuret ringer klokken 05 om morgenen. Iført en blå kedeldragt går Torben Hansen ud i laden bag kostalden for at tænde diverse elektroniske tablets og målere, der sidder indeni og uden på en gummiged, en tractor og en fodervogn. På en skærm inde i gummigeden finder han opskriften på malkekøernes morgenmad. Opskriften er automatisk opdateret med data fra stalden. Malkekøerne, de unge kvier, kalvene og de drægtige køer får hver deres foderblanding.

- Noget af det vigtigste, vi gør, er at sørge for en høj fodereffektivitet. Vi har ramt den rigtige sammensætning inde i vommen, så koen giver mest mælk, fortæller Torben Hansen.

Den røde fodervogn står og vugger frem og tilbage, imens to blade i bunden drejer og blander foderet sammen til en ensartet masse. Foto: Mathilde Graversen

I gummigeden kører han rundt og henter raps- og kornprodukter, majs og græs, som er dyrket på egne marker. Hver ingrediens vejes af i kilo og blandes i en forstørret røremaskine – en fodervogn med plads til 24 kubikmeter.

Den smule foder, der ryger ved siden af, fejer han op og kaster i fodervognen. Der skal ikke gå noget til spilde.

- Jeg kalder det kosttilskud

Torben Hansen tilføjer også foderfedt fra en pose. Det mindsker udledningen af metan fra køernes udånding og bøvser en smule. Og så fylder han en spand ved en stor sæk med noget, der kunne ligne groft salt.

Det er fodertilsætningsstoffet SilvAir. Torben Hansen deltager i øjeblikket i et forsøg, hvor han giver malkekøerne dette stof og løbende måler, hvor meget metan køerne udånder inde i stalden.

SilvAir afmåles præcist med hjælp fra en vægt, der hænger på væggen. Foto: Mathilde Graversen

Tidligere har han lavet samme forsøg med det mere kendte fodertilsætningsstof Bovaer, som sænkede metanudledningen fra køernes ånde med omkring 30 procent. Bovaer er det første metanreducerende fodertilsætningsstof, der blev godkendt til kvæg i EU.

Kritiske landmænd kalder det kemikalier.

- Jeg kalder det et kosttilskud. Det fungerer bedst i mine ører, siger Torben Hansen.

SilvAir, mineraler og foderfedt læsses i gummigeden, som løfter det over i fodervognen. Foto: Mathilde Graversen

Han fortæller, at malkekøerne har været upåvirkede af foderstoffet. De spiser lige så meget, som de plejer, og de giver den samme mælk.

- Det gør mig glad. Tænk, at vi har nogle dyr, hvor vi kan lege med de biologiske processer i deres vom.

Udledningen af metan fra køernes ånde måles på maskiner i stalden, der lokker

køerne med en godbid. I de minutter, hvor køerne står og gumler, måles deres udånding. Foto: Mathilde Graversen

Mener du, at vi mennesker kan gå for langt i forhold til at påvirke koens indre processer?

- Selvfølgelig kan man gå for langt. Hvis jeg kan se, at koen er påvirket af det, så er man gået for langt i min verden, siger Torben Hansen.

Et liv i stalden med frisk luft

Køerne fodres uden for langs stalden, hvor Torben Hansen har fjernet det nederste af muren, så køerne får frisk luft.

Efter at han har kørt foder ud med traktoren, laver Torben Hansen nogle mindre justeringer med sin røde trillebør. Foto: Mathilde Graversen

Da Torben Hansen som ung overtog den ældste del af stalden, bemærkede han, at køerne stod og svedte i det indelukkede klima. Så han og Pia besluttede på et tidspunkt at fjerne alle vinduer.

- De gamle forstod ikke, at vi turde. For køer kan også få træk og blive syge. Desuden skal de have mere mad, når det bliver koldere. Men det viste sig, at de begyndte at producere mere mælk, så det var win-win, fortæller han.

Den gamle stald fra 1970'erne er blevet udbygget i begge ender. De gamle kæder, der bandt dyrene fast, er væk. Nu kan de bevæge sig frit rundt i mindre afdelinger.

Jerseykøerne leverer i gennemsnit 26 liter mælk om dagen med en fedtprocent på 6,5. Foto: Mathilde Graversen

Til gengæld kommer køerne aldrig ud på græs. De lever hele deres liv bag tremmer i stalden, hvor de får præcis den behandling og den foder, der sikrer, at de leverer mest mulig mælk.

- Der er ikke noget, der ser bedre ud end en ko på græs. Men om den er mere lykkelig end en ko, jeg har i stalden – det tror jeg faktisk ikke, siger Torben Hansen.

Han påpeger, at køer på marken kan stå under en bagende sol eller i piskende regn. Der er mange, som gerne vil kloge sig på dyrevelfærd, mener han.

- Én ting er sikker: Hvis koen ikke har det godt, så producerer hun ikke mælk, siger Torben Hansen.

Gas og gylle

Inde i stalden er køerne inddelt i forskellige afsnit. De drægtige køer, som snart skal kælte, ligger i et område med et tykt lag halm for at efterligne mere naturlige omgivelser udenfor.

Malkekøerne får knap en kalv om året. De er drægtige i ni måneder og bliver ikke malket den sidste tid, før de kælver. Foto: Mathilde Graversen

Men hos malkekøerne er indretningen en anden. For udfordringen med halm er, at køernes urin og afføring i nogen grad ender med at blive blandet sammen med halmen, hvor det ofte ligger i længere tid og udleder ammoniak og metan. Malkekøerne går i stedet rundt på bare gangarealer, hvor deres urin og afføring med jævne mellemrum skubbes ned i spalter i gulvet, af hvad der ligner et forvokset, automatisk kostehoved.

Torben Hansen og hans ansatte går dagligt runder i stalden, hvor de rydder op, muger ud og tilser dyrene. Men de får også hjælp af ny teknologi såsom denne skraber, der skubber gylle ned i spalterne i gulvet. Foto: Mathilde Graversen

Under staldgulvet er der det, de ansatte kalder "kælderen". Her blander en stor propel gyllen til en ensartet masse, som hver dag afhentes af en lastbil og køres til et biogasanlæg ved Bogense.

Når gyllen er blevet afgasset og metanindholdet sænket, køres den tilbage til Torben Hansens to overdækkede gylletanke. Så er den klar til at blive spredt på marken til foråret.

Nogle køer går rundt i stalden, mens andre hviler sig i såkaldte sengebåse. Foto: Mathilde Graversen

Malkekøerne kan også træde op i såkaldte sengebåse, hvor de kan lægge sig og tage et hvil på en fem en halv centimeter tyk latexmadras, der skal efterligne jordens hårdhed udenfor.

Glad for klimaregnskab

Det er efterhånden nogle år siden, at Arla indførte et såkaldt klimatjek på alle gårde, så Arla-landmænd fik klarhed over deres CO₂-udledning – og hvad der kunne gøres for at mindske den.

Torben Hansen husker, at det tog ham 78 timer at lave sit første klimaregnskab til Arla i 2020.

- Der tænkte jeg: "Nej, nej, nej, man kan da også spørge om mange ting. Nu må man holde op", fortæller han med et smil.

Torben Hansen bruger helst så lidt tid som muligt bag computerskærmen. Han vil hellere arbejde ude ved dyrene, afgrøderne og maskinerne. Foto: Mathilde Graversen

Han skulle for eksempel dokumentere, om han brændte eller kvaste afklippede grene. Det virkede absurd.

I dag hænger der store plancher over gårdens udvikling i staldene sammen med billeder af hans børn og af udvalgte køer.

- I dag er jeg jo glad for klimaregnskabet, fortæller han.

Solceller på kostaldens tag leverer grøn strøm til gården. Foto: Mathilde Graversen

Det glæder ham, at han kan vise, at han udleder færre drivhusgasser end mange andre landmænd, nu hvor der er kommet stort fokus på landbrugets klimaaftryk. Torben Hansen er tydeligvis stolt over sit arbejde med jerseykøerne på Lykkesholm. Nu håber han ikke, at en ny CO₂-afgift på landbruget vil føre til, at danskerne begynder at købe billigere mælk fra udlandet, hvor mælken måske produceres med et højere CO₂-udslip.